Zaterdag 11 september 2021: Open Monumentendag Texel

Meeneem exemplaar

Open Monumentendag 2021 wordt anders. Anders dan normaal, toen corona nog niet in ons leven was, en ook anders dan vorig jaar. Ondanks dat we nog steeds rekening moeten houden met de coronamaatregelen, zijn we weer van plan er een prachtige Open Monumentendag van te maken. Dit jaar hopelijk meer 'binnenkijkers' dan vorig jaar en in aanvulling daarop enkele buitenactiviteiten. Alles onder de restrictie: voor zover de overheidsmaatregelen dit toelaten.

Het landelijk thema is 'Mijn monument is jouw monument', maar Texel koos voor aansluiting bij een ander landelijk thema: 'Ode aan het landschap'. Op het programma staan onder andere het archeologisch onderzoek aan de Koetebuurt en Wierstraat, dat laat zien hoe in de Middeleeuwen de zee letterlijk en figuurlijk land veroverde. Het onderzoek over de Sommeltjesberg handelt over een tumulus, een Romeinse grafheuvel; een vreemde eend in de bijt. Geïnteresseerd in uitgebreide informatie over deze recente archeologische onderzoeken? U kunt uw hart ophalen. Gemeentelijk archeoloog Michiel Bartels presenteert de onderzoeken tijdens deze Open Monumentendag. Vervolgens zijn de onderzoeksrapporten en de folders hierover te downloaden op www.archeologiewestfriesland.nl

In de Korverskooi werken vrijwilligers met man en macht en veel plezier aan de restauratie van deze eendenkooi. De Hoge Berg staat centraal in een drietal presentaties in en om de schapenboet van de Waddel. Grote veranderingen vonden en vinden plaats in de tuin van Brakestein en het Doolhof. Fort De Schans hield tot de laatste dijkversterking de Rede van Texel in de gaten. Dit behoort sinds enkele jaren tot het verleden, omdat de dijk is verhoogd in verband met de verwachte zeespiegelrijzing. En dan zijn er enkele memorabele restauraties die onze aandacht vragen, sommige afgerond, andere als werk in uitvoering.

Ingrediënten voor Open Monumentendag 2021, achtergrondinformatie en suggesties vindt u in deze Open Monumentenkrant, op de websites van de Historische Vereniging Texel, de VVV en via de in de tekst genoemde links. U herkent panden en / of tuinen die u kunt bezoeken of waar iets te beleven valt aan de Open Monumentenvlag.
Let op: het programma is onder voorbehoud van de coronamaatregelen, het is mogelijk dat onderdelen wijzigen.

Tenslotte hopen wij dat u na deze Open Monumentendag met nog meer belangstelling naar monumenten en het Texelse landschap kijkt. Wij wensen u een fijne Open Monumentendag op Texel!

Programma Open Monumentendag zaterdag 11 september 2021 op Texel

Ode aan het landschap, foto Sytske Dijksen

Maartenskerk, Oosterend
10.00 - 17.00 uur
- 10.00 uur Opening Open Monumentendag 2021 op Texel door wethouder Remko van de Belt.
- Michiel Bartels presenteert de resultaten van het archeologisch onderzoek aan de Koetebuurt en de Wierstraat in Oosterend en combineert dit met een excursie ter plaatse.

Daarna is in de kerk aandacht voor de geschiedenis van de Maartenskerk en voor de recente restauraties van kerk en orgel.

Kerkstraat 1, Oosterend
13.00 - 17.00 uur
Werk in uitvoering met vanuit de voordeur een toelichting op de grote restauratie van dit voormalige woon-winkelhuis.

PKN-kerk, De Waal
11.00 - 17.00 uur
Toelichting op dit bijzondere wederopbouwmonument

Sommeltjesberg
12.30 uur en 15.00 uur
Noa Huitema, afgestudeerd op De Tumulus van Texel, geeft in de PKN-kerk in De Waal een presentatie over de Sommeltjesberg, met aansluitend een excursie.

Korverskooi, De Koog
10.00 - 15.30 uur
Werk in uitvoering. Vrijwilligers vertellen tijdens uw wandeling door de eendenkooi over de eendenkooi en hun omvangrijke restauratiewerkzaamheden daaraan.

Texla, Den Burg
10.00 - 17.00 uur
Werk in uitvoering. Vrijwilligers vertellen over hun vondsten en ontdekkingen en over de rol van de Texla-bunkers tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Oudheidkamer, Den Burg
11.00 - 17.00 uur
Speciaal programma ter gelegenheid van Open monumentendag

Hotel De Lindeboom
11.00 - 17.00 uur
In de Schoutenzaal worden archeologische vondsten uit De Tuunen getoond en toegelicht. Ze bestaan grotendeels uit glas- en serviesgoed afkomstig uit het toenmalige Hotel Texel, nu Hotel De Lindeboom. Ook is de uit Brakestein afkomstige wandbetimmering te bewonderen.

Brakestein
10.00 - 16.00 uur
Een wandeling door de tuin en een expositie van schilderijen waarop huis en tuin van Brakestein in de loop der eeuwen afgebeeld zijn. Vanzelfsprekend geven de bewoners/eigenaars een toelichting op dit ambitieuze en omvangrijke werk in uitvoering.

Doolhof
11.00 en 13.00 uur
Glenn van Ginkel van Staatsbosbeheer vertelt over de geschiedenis, restauratie en de natuur van dit voormalige wandel- en sterrenbos.

Schapenboet van De Waddel
- 11.00 en 14.00 uur
  Arthur Oosterbaan vertelt over het ontstaan van de Hoge Berg en de ontwikkeling van het Hoge Berg landschap.
- 11.30 en 14.30 uur
  Jan-Willem Bakker vertelt over de schapenhouderij op de Hoge Berg, vroeger en nu.
- 12.00 en 15.00 uur
  Paul Rutten vertelt over de visie van Staatsbosbeheer op het tuinwallenlandschap van de Hoge Berg.

De Schans
11.00 en 14.30 uur
Gilles van Mil, Museum Kaap Skil, vertelt tijdens een excursie over de geschiedenis van De Schans. Vooraf aanmelden is noodzakelijk.

Museum Kaap Skil, Oudeschild
10.00 - 17.00 uur
Speciaal Open Monumentendag-programma.

Molen De Traanroeier
12.00 - 16.00 uur
Pannenkoeken eten van Traanroeier-meel. Vrijwilligers vertellen over de molen en hun werk.

PKN-kerk Den Hoorn
11.00 - 16.00
Vanuit De Hoeksteen start een programma met als thema Het orgel vertelt. Daarbij speelt naast het verleden ook de nabije toekomst een rol: binnenkort wordt in Den Hoorn een zogenaamd papklokje gegoten om als tweede klok in de kerktoren te fungeren.

Bunker Texla

Kogerweg 130
1791 MK Den Burg
10.00 - 17.00 uur

Foto: Dirk Kolvenbach, Stichting Museum Bunker Texla

Aan weerszijden van de Kogerweg en ten noorden van boerderij Buitenlust lag Widerstandsnest 21 H dat in 1943 door de Duitse bezetter werd gebouwd. Tegen het eind van de oorlog werd dit omgedoopt tot Bataillonsgefechtsstand van het Georgische infanterie Bataillon 822.
Oorspronkelijk telde het bunkercomplex bijna vijftig bunkers en veldversterkingen. Texla was door de bezetter gevorderd en diende als Offizierskasino, officiersclub. Het complex was omsloten door een mijnenveld en prikkeldraadversperringen. Bij een Geallieerde aanval op Texel was de grote, met aarde overdekte telefoonverbindingsbunker een essentiële functie toebedacht. Maar tijdens de Georgische opstand van 8 april tot 20 mei 1945 speelde dit bunkercomplex een andere cruciale rol.

Van dit complex resteren nu alleen de telefoonbunker en de paardenstal op de hoek van de Georgiëweg. Enkele jaren geleden hebben vrijwilligers van de bunkerzoekgroep de met aarde overdekte telefoonverbindingsbunker gedeeltelijk zichtbaar en toegankelijk gemaakt. Zij delen hun kennis graag met u.

Wat is er te doen?
Onder voorbehoud van weersomstandigheden en coronamaatregelen zijn van 10.00 tot 17.00 uur vrijwilligers van de bunkerwerkgroep aanwezig om hun werk en de geschiedenis van het bunkercomplex Texla toe te lichten. Zij hebben sinds Open Monumentendag 2020 weer veel ontdekt.

Meer informatie?
Op You Tube vindt u diverse filmpjes uit 2018 en 2019 over deze bunker. Gebruik de zoekterm 'Bunkers Texel'. Recent is daaraan toegevoegd: https://youtube.be/DLHxrd7s6wM.

Het Doolhof

1791 LL Den Burg
11.00 en 13.00 uur

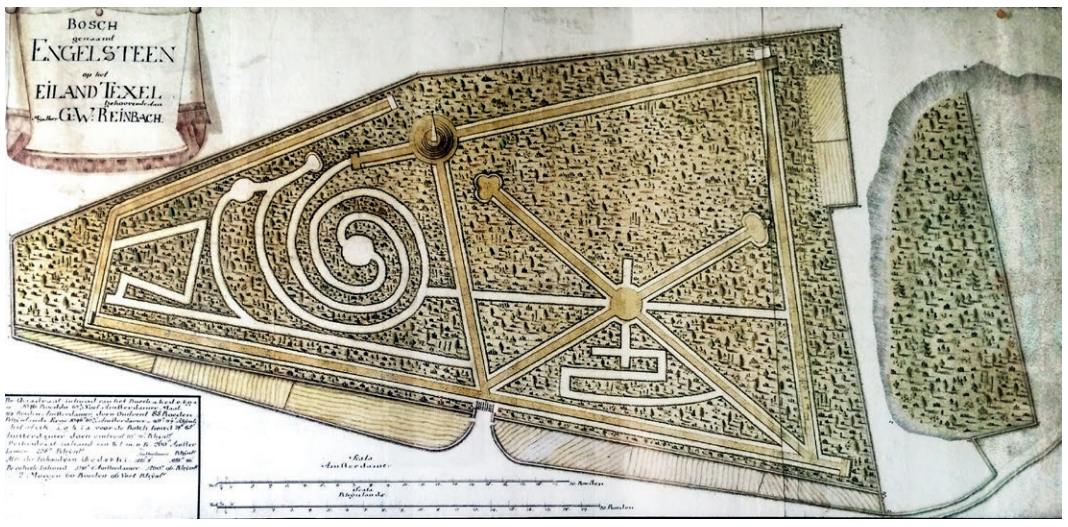

Plattegrond vervaardigd rond 1800 (in part. coll.)

Glenn van Ginkel van Staatsbosbeheer vertelt u bij de Zeven Pannenkoeken in het Doolhof over de geschiedenis en de natuur van het Doolhof. Er is geen parkeergelegenheid voor auto's, kom dus op de fiets of lopend.

Een 'plantaadje' op een Waddeneiland is op z'n minst verrassend. Toch was er op Texel aan het eind van de 18e eeuw één: het Bosch Engelsteen. Bij de verkoop in 1795 wordt het in de overdrachtsakte "Een ongemeen, en met fraaie Wandellaantjes, Slinger- en Sterrebosjes beplant houtgewas of Bosje, voorheen genaamd de Engelsche Steen dog nu S'Lands Welvaart Zigt" genoemd.
Al ruim een eeuw kennen we het als het Doolhof.

In de loop der tijd werd de structuur van het Doolhof minder zichtbaar en groeiden de oorspronkelijke zichtlijnen dicht. Onlangs herstelde Staatsbosbeheer deze zichtlijnen en daarmee het uitzicht op de rede van Texel. Ook werden de Zeven Pannenkoeken vervangen door nieuwe exemplaren. Met enige fantasie hebben ze nu de vorm van buitenmodel pannenkoeken. Tenslotte werden heel veel stinsenplanten, in het vroege voorjaar bloeiende bolgewasjes, aangeplant.

Zaterdag 11 september 2021

De voormalige winkel van Brouwer

Kerkstraat 1
1794 AN Oosterend
13.00 - 17.00 uur

Links op de foto Kerkstraat 1 in Oosterend, ruim een eeuw geleden.

Werk in uitvoering
Op de hoek van de Kerkstraat en de Peperstraat in Oosterend staat een juweel van een winkel/woonhuis: de voormalige winkel van de familie Brouwer. Het pand bestaat uit twee delen: een typisch Texels huis met houten voorschot, windveren, een makelaar en een smeedijzeren hijshaak boven een skuuf. Door dit deurtje met vier ruitjes kon van alles en nog wat op zolder gehesen worden; van met zeegras gevulde matrassen en vissersnetten tot winkelvoorraad. Het kleine pandje rechts daarnaast hoort hier ook bij. Kijk ook eens naar de prachtige lange zijgevel aan de Peperstraatzijde. Die is gemetseld van Harlinger steentjes door een metselaar die geen touwtje of waterpas gebruikte. Het pand wordt momenteel met veel liefde gerestaureerd.

De schapenboet van De Waddel

Voor voetgangers te bereiken via het nieuwe tuinwallenweggetje:
neem de ingang vanaf Zuidhaffel tussen de Oudeschilder begraafplaats en de Schansweg en loop richting De Waddel. Of neem de andere ingang: vanaf Westergeest links van de schapenboerderij de Waddel komt u er ook.
Er is weinig parkeergelegenheid. Kom daarom lopend of met de fiets.

De Hoge Berg, met zijn tuinwallen, schapenboeten, drinkkolken en schapen is in binnen- en buitenland bekend. Het is het visitekaartje van Texel. Door allerlei externe factoren staat dit gebied onder druk. Gelukkig wordt gewerkt aan oplossingen, met als uitgangspunt de kwaliteiten van dit gebied en perspectief voor de bewoners/ondernemers op de Hoge Berg.

Wat is er te doen?
- Om 11.00 en 14.00 vertelt Arthur Oosterbaan, conservator van Ecomare, over het ontstaan van de Hoge Berg en de landschappelijke ontwikkeling tot nu toe.
- Om 11.30 en 14.30 vertelt Jan Willem Bakker, schapenboer op De Waddel, over het schapenbedrijf op de Hoge Berg vroeger en nu.
- Om 12.00 en 15.00 vertelt Paul Rutten, teamleider van Staatsbosbeheer op Texel, over de rol van en de visie van Staatsbosbeheer op het tuinwallenlandschap van de Hoge Berg.

Kom op de fiets of lopend in verband met de zeer beperkte parkeergelegenheid en parkeer uw fiets langs Zuidhaffel of Westergeest.

Eendenkooi De Korverskooi

Ruigendijk, De Koog
ingang via de onverharde weg,
10.00 - 15.30 uur,
honden niet welkom

Altijd al eens een eendenkooi willen bezoeken die gerestaureerd wordt? Dit is uw kans.

Eendenkooi De Korverskooi werd in 1842 gesticht door Nicolaas Joseph de Cock, de initiatiefnemer van de inpoldering van Eierland. In 1932 werd de kooi gekocht door Dirk Korver, zoon van een kooiker uit 't Zand. Korver was een perfectionist. Hij was vol nieuwe ideeën en bleef experimenteren met als doel zoveel mogelijk eenden te vangen. Mede daardoor stond zijn kooi jarenlang in de top 10 van best vangende eendenkooien in Nederland.

Momenteel wordt de kooi gerestaureerd door een groep enthousiaste vrijwilligers. Werk in uitvoering in een klein paradijs. Tijdens Open Monumentendag vertellen ze u er graag over en ziet u met eigen ogen de resultaten van de restauratie tot nu toe.

Let op: er is geen parkeergelegenheid, ook niet in de berm. Kom met de fiets of lopend.

Tuin van Brakestein

Skillepaadje 18
1792 CN Oudeschild
10.00 - 16.00 uur

In het midden van deze aquarel is een klein stukje van Brakestein zichtbaar. Aquarel door Hoynck van Papendrecht uit 1879 (coll. Rijksmuseum)

Het huis Brakestein nabij de Wezenputten was in de 18e eeuw een bekende buitenplaats. In de 17e eeuw werd op deze plek een huis gebouwd; in de loop der tijd werd dat uitgebouwd, gedeeltelijk gesloopt en weer verbouwd. Wat intact bleef is de voorname uitstraling van het huis. Vorig jaar begon de restauratie van de grote tuin naast het huis. Er moet nog veel gebeuren, maar er is ook al heel wat te zien.

Wat is er te doen?
- Tussen 11.00 en 15.30 uur zijn er korte rondleidingen door de tuin
- Tentoonstelling 'Brakestein in beeld' met tekeningen, foto's en schilderijen van het huis

Let op: er is geen parkeergelegenheid, kom te voet of per fiets!

Meer informatie?
www.brakestein-texel.nl

Open MONUMENTENDAG

Fort De Schans

Fort De Schans
Schansweg 30,
Oudeschild
11.00 en 14.30

Fort De Schans in 1992, foto J. Nauta, coll. Historische Vereniging Texel

Ruim 400 jaar geleden werd in opdracht van Willem van Oranje fort De Schans op Texel aangelegd om Noord-Holland te beschermen tegen invallen van Spaanse legers. Vanaf 1574 tot de Franse tijd (1795-1813) was het fort een tijdelijk thuis voor soldaten, hun gezinnen en huisdieren, zoals kippen en zangvogels. In 1811 gaf Napoleon tijdens een bezoek aan Texel opdracht het fort uit te breiden en te versterken.

Bij archeologisch onderzoek kwamen veel (fragmenten van) voorwerpen tevoorschijn die een beeld geven van het dagelijks leven van de bewoners van het fort door de eeuwen heen.
Dijkverzwaringswerkzaamheden boden in 2017 de mogelijkheid om de zeedijk bij De Schans door te graven en een dwarsprofiel van de Texelse zeedijk te maken. Daar kwam binnen vier dagen 2000 jaar Texelse dijkgeschiedenis tevoorschijn, met onder andere een regelmatig verstevigde en verhoogde wierdijk en sporen van nu buitendijkse IJzertijdbewoning. Bij die gelegenheid werd een lakprofiel van de dijkdoorsnede gemaakt. Dat is nu te zien in Museum Kaap Skil.

Meer informatie?
- Download 'Waken aan woelig water', een folder over de geschiedenis en het archeologisch onderzoek van de Schans, (2019). U vindt de folder op www.archeologiewestfriesland.nl/publicatie/aot-2/
- Bekijk op YouTube het filmpje: 'Hoe komen we aan onze zeedijken op Texel?'
- www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/fort-de-schans

Rondleidingen om 11.00 en 14.30 uur, maximaal 16 deelnemers per rondleiding.
Reserveer vóóraf via www.kaapskil.nl

De Maartenskerk

Kerkstraat 2
1794 AM Oosterend
10.00 - 17 .00 uur

De tufstenen Maartenskerk in Oosterend is gebouwd in de 10e of 11e eeuw als opvolger van een houten voorganger.
In de loop der eeuwen werd de kerk steeds aangepast aan veranderende omstandigheden. Van 1967 tot 1971 werd de Maartenskerk gerestaureerd en deels teruggebracht naar het uiterlijk dat het gebouw in de 17e eeuw moet hebben gehad. De toren, eigendom van de gemeente Texel, werd in 2003 grondig onderhanden genomen.
De kerkklok werd in 1598 gegoten door Hendrik Wegewart uit Kampen en hing ooit in de kerk van Lutjebroek. Bij de restauratie in 2003 kreeg de 600 kilo zware klok een nieuwe klokkenstoel. Op iedere restauratie volgt steeds een andere. Zo werd recent een uitgebreide en grondige restauratie van het orgel afgerond. Bij die gelegenheid werd het tevens uitgebreid met een trompetregister.

Programma
- 10.00 uur: wethouder Remko van de Belt opent Open Monumentendag Texel 2021.
- 10.30 uur: gemeentelijk archeoloog Michiel Bartels presenteert drie folders over recent archeologisch onderzoek op Texel: de folders van het archeologisch en historisch onderzoek naar de Sommeltjesberg nabij De Waal, de vondsten in De Tuunen in Den Burg en het onderzoek in de Koetebuurt en de Wierstraat in Oosterend.
- Aansluitend presenteert Michiel Bartels de resultaten van dat laatste onderzoek, mogelijk gecombineerd met een excursie ter plaatse.

Het programma in de Maartenskerk is vervolgens geheel gewijd aan de geschiedenis van de kerk en de restauraties van de kerk en het orgel.

Meer informatie?
www.maartenskerktexel.nl

De folders van Archeologie West-Friesland over hun recente onderzoeken op Texel zijn vanaf 13 september beschikbaar op www.archeologiewestfriesland.nl

De Sommeltjesberg

Presentatie in de PKN Kerk

Hogereind 2
1793 AG De Waal
12.30 en 15.00 uur:
presentatie en excursie

Gravure door C. Bogerts naar Pieter van Cuijck, 1780 (in part. coll.)

De Sommeltjesberg was een tumulus, een grafheuvel. Voor zover tot nu toe bekend was dit de enige ten noorden van de Limes, de noordgrens van het Romeinse Rijk. Zuidelijk daarvan waren er vele. Onze zuiderburen beelden ze zelfs af op postzegels. Wij moeten het doen met een impressie door Pieter van Cuyck, de Haagse kunstschilder die in de 18e eeuw schreef over de grafvondsten die bewaard gebleven waren na het afgraven van de Sommeltjesberg en het recente onderzoek van Archeologie West-Friesland. En natuurlijk met de verhalen over Sommeltjes.

Wat is er te doen?
- 12.30 uur en 15.00 uur: Noa Huitema, afgestudeerd op De tumulus van Texel, houdt een presentatie met aansluitend een excursie naar de locatie van de voormalige Sommeltjesberg.

Meer informatie?
De folder over de Sommeltjesberg is vanaf 13 september 2021 beschikbaar op www.archeologiewestfriesland.nl

Hotel De Lindeboom

Groeneplaats 14
1791 CC Den Burg
11.00 - 17.00 uur

In De Tuunen, de nieuwste woonwijk in Den Burg, is 120 jaar oude inventaris van Hotel Texel opgegraven. Tegenwoordig heet dit hotel De Lindeboom. De mooiste en meest gave stukken uit de opgraving zijn te zien in De Schoutenzaal van Hotel De Lindeboom.

Jeneverkruiken, wijnflessen, lampetkannen, theeservies, flessen van likeurstoker Bootz, mosterdpotten van Luycx en heel veel scherven van drinkglazen en hotelporselein. Aannemer Westerlaken trof het allemaal aan in een dichtgestorte boerensloot op het bouwterrein van De Tuunen. De vondsten leidden naar het toenmalige Hotel Texel. Met behulp van Texelse amateurarcheologen werd een onvoorstelbare hoeveelheid scherven opgegraven. "Hier werd stevig gedronken!" constateerde gemeentelijk archeoloog Michiel Bartels. Op oude ansichtkaarten herken je de glazen op de gedekte tafels.

In De Lindeboom vindt u ook de uit Brakestein afkomstige bijzondere monumentale wandbetimmering.

Meer informatie?
De folder over de archeologische vondsten in De Tuunen is vanaf 13 september 2021 beschikbaar op www.archeologiewestfriesland.nl

't Hoornder kerkje

Kerkstraat 5
1797 AD Den Hoorn
11.00 - 16.00 uur

In 1409 werd een houten kapel bij het dorp Den Hoorn afgebroken. De opvolger was klaar in 1425, de witte toren volgde een aantal jaren later. Deze toren is nog steeds een baken voor de scheepvaart. De kerk is het meest gefotografeerde gebouw van Texel en een rijksmonument.

Klokkengieter Ricout Butendicc goot tussen 1444 en 1448 in Utrecht een 280 kilo zware kerkklok voor deze kerk. In april 1943 werd deze klok met vele andere kerkklokken gevorderd om te worden omgesmolten voor de Duitse oorlogsindustrie. Maar de klok bereikte Duitsland niet; de Urker schipper liet zijn schip met ongeveer 200 kerkklokken aan boord zinken op het IJsselmeer. Opzet kon gelukkig niet bewezen worden. Na de oorlog werd de klok gerestaureerd en terug gebracht naar Den Hoorn.
Het Schreuerorgel uit 1857 is recent gerestaureerd. De kosten van deze restauratie werden met plezier bijeen gebracht door het gehele dorp Den Hoorn.

Wat is er te doen?
- Voor Open Monumentendag 2021 is een verrassend programma 'Het orgel vertelt' samengesteld. Dat begint in de stolpboerderij De Hoeksteen, naast de kerk. Tot besluit krijgt u via een film een voorproefje van het gieten van een zogenaamd papklokje voor deze kerk. Dat belooft dit najaar een heel spektakel te worden!

Zaterdag 11 september 2021

Museum Kaap Skil

Heemskerckstraat 9, Oudeschild
10.00 -17.00 uur

Links enkele huisjes in het buitenmuseum, rechts een wierschuur en molen de Traanroeier. Op de achtergrond de nieuwbouw. In het midden de Skilsloot, waarover met bootjes de vaten drinkwater uit de Wezenputten naar de dijk vervoerd werden voor de schepen op de Reede van Texel.

Bij Museum Kaap Skil vindt u drie monumenten achter één voordeur. Het moderne entreegebouw aan de Heemskerckstraat is ontworpen door Mecanoo. Daarachter, op het buitenterrein, bevinden zich onder andere drie rijksmonumenten: de wierschuur, de graanpakhuizen en molen De Traanroeier.

Erfgoedliefhebbers kunnen bij het Oudeschilder museum niet alleen hun hart ophalen aan de gebouwen, maar ook aan de collectie en de verhalen. De inrichting van de vissershuisjes in het openluchtmuseum stamt uit het begin van de 20e eeuw.

De opgedoken objecten die te zien zijn in de tentoonstelling 'Archeologie onder Water' zijn afkomstig uit 17e-, 18e- en 19e-eeuwse scheepswrakken. Texelse duikers haalden ze boven water. De schepen zijn gezonken op de Reede van Texel, eeuwenlang het centrum van de wereldhandel. Ontdek wat de Reede van Texel tot een van de belangrijkste ankerplaatsen van de wereld maakte in de tentoonstelling 'Schip in Zicht' in het entreegebouw.

Tijdens Open Monumentendag is het hele museum gratis toegankelijk. Speciaal voor Open Monumentendag worden er diverse activiteiten georganiseerd.

Meer informatie?
- www.kaapskil.nl
- www.museumkaapskil.nl
- www.youtube.nl

Zoektermen: 'Zet koers naar Museum Kaap Skil op Texel' en 'Hoe komen we aan onze zeedijken op Texel?'

Molen De Traanroeier

Bezoek via Museum Kaap Skil,
Heemskerckstraat 9,
1792 AA Oudeschild
12.00 tot 16.00 uur

Op dit rijksmonument staat het jaartal 1902 maar deze nog werkende graanmolen is in 1727 gebouwd. De Traanroeier heeft bijna twee eeuwen in Zaandam gestaan voor hij naar Oudeschild werd verplaatst. Op Texel heeft hij vele functies gehad. Na de oorlog diende hij als opslagplaats. In de jaren zestig van de vorige eeuw is hij omgebouwd om elektriciteit mee op te wekken. Dit werd dertig jaar later weer tenietgedaan zodat De Traanroeier nu weer graan maalt. Sporen van dit verleden zijn nog in de molen te zien.

De Traanroeier is een levend monument dat regelmatig door de molenaars in beweging wordt gezet. Het ambacht van molenaar is in 2017 uitgeroepen tot UNESCO immaterieel erfgoed. Om tot het gilde van molenaars toe te kunnen treden, moet de aspirant-molenaar een uitgebreid leertraject afleggen met meerdere examens.

Tijdens Open Monumentendag worden tussen 12.00 en 16.00 uur in de molen pannenkoeken

gebakken van vers gemalen meel. Het volkoren tarwe- en speltmeel van de molen wordt in Museum Kaap Skil verkocht en op het eiland in brood en taart verwerkt.

Meer informatie?
- www.museumkaapskil.nl
- www.traanroeier.nl
- Zoek op YouTube: Molen de Traanroeier

Open MONUMENTENDAG

Oudheidkamer

Kogerstraat 1,
1791 EN Den Burg
11.00 tot 17.00 uur

De Oudheidkamer in Den Burg werd in 1599 gebouwd als gasthuis en is een van de oudste huizen van Texel. Boven de deur staat 'Wie zijn oren stopt voor het roepen der armen, God zal hem niet ontfarmen'. Vreemdelingen en mensen die tijdelijk dakloos waren, mochten maximaal drie nachten gratis in het gasthuis verblijven. Anno nu is nog steeds iedereen welkom in dit prachtige rijksmonument, maar niet om te overnachten. Het is compleet ingericht met meubels en gebruiksartikelen uit de tijd van oma's oma. Een van de pronkstukken is een speeldoos uit 1860, een voorloper van onze cd- en platenspeler. De tuin van de Oudheidkamer herbergt een kruidentuin met ruim honderd verschillende kruiden.

Tijdens open monumentendag is de Oudheidkamer gratis toegankelijk. Als de coronamaatregelen het toelaten, worden er speciale activiteiten georganiseerd.

Meer informatie?
Kijk voor het programma op
www.oudheidkamertexel.nl

De PKN kerk van De Waal

Hogereind 2
1793 AG De Waal
11.00 -16.00 uur
12.30 uur: lezing
15.00 uur: lezing

Op de plek van de huidige kerk stond in de 12e eeuw een klein, tufstenen kerkje op een terp. De opvolger daarvan, een 19e-eeuwse neoromaanse kerk, werd op 7 april 1945 tijdens de Georgische opstand verwoest. Door de naoorlogse schaarste duurde het tot 1950 voor op dezelfde plek een nieuwe kerk gebouwd werd. Het architectenechtpaar Pot-Keegstra liet zich daarbij inspireren door Friese terpkerken. De Studiecommissie Kerkenbouw, een commissie van architecten in Nederland, was lovend over het ontwerp en besloot hun commentaar met: "Een nieuw geluid, fris en karaktervol, zal misschien een nieuwe lente in de Nederlandse kerkelijke bouwkunst aankondigen."

Bij de nieuwbouw kwamen grote veldkeien tevoorschijn die als fundering dienden voor de middeleeuwse voorganger van de huidige kerk. Daarvan werden ook resten tufsteen aangetroffen. In mei 1952 werd de nieuwe kerk in gebruik genomen. De gemeente Texel verkeerde na de Tweede Wereldoorlog financieel in zwaar weer. Daardoor werd de kerktoren pas in 1961 opgeleverd. De kerk is een prachtig voorbeeld van wederopbouwarchitectuur op een eeuwenoude terp, omgeven door een stijlvolle kerkhofmuur. Deze werd in 2008 op initiatief van Stichting Dorpsherstel gerestaureerd. De kerk werd in 2020 gemeentelijk monument.

Wat is er te doen?
- Om 12.30 en 15.00 uur houdt Noa Huitema, afgestudeerd op De Texelse tumulus, een lezing over de Sommeltjesberg met aansluitend een excursie.